

BİR BAKIMA

SERVER TANILLI

Hemite Köyündeki Anıt

Mutlaka çarpmıştır dikkatinize: Son yıllarda, belediyeler, "Kültür ve sanat şenliği" adı altında, apayrı bir canlılık getirir oldular toplumumuza. Önceleri, başta İstanbul olmak üzere, bir iki büyük kentimizin tekelinde kalmışa benzeyen kültür ve sanat etkinliği, Anadolu'nun çeşitli köşelerinde, örgütlü olarak halka götürülüyor. Özellikle 12 Eylül faşizminin şokunu yaşamış ve onun "kültürsüzleştirme" politikasının silindirinden geçmiş bir toplumda, pek önemlidir bu eylemler. Gözlerinin önüne bir "duman perdesi" çekilmek istenen yığınlar, aklın, bilimin, edebiyat ve sanatın aydınlığına böyle böyle çağrılıp çekilecekler.

Karanlığa karşı bir seferberliktir bu, sürmeli!

Seyhan Belediyesi'nin 7-17 Mayıs tarihleri arasında düzenlediği Kültür ve Sanat Şenliği'nin programına göz attığımda, içim ışıdı. Yalnız ulusal çerçevede kalmayıp, çağrısını uluslararası boyutlarda yayan şenliğin programında neler yok ki: Konserler, paneller, söyleşiler, imza günleri, sergiler, çocuk etkinlikleri ve spor faaliyetleri; yurtiçinden olduğu gibi yurtdışından da davetli nice saygın adlar.

Nasıl heyecanlanmazsınız?

Ve bir de sempozyum, yani bilimsel bir şölen: "Çağdaş destan"ı konu alan bu toplantıda, bu türün günümüzdeki biçim ve özellikleri irdelenecek; dünya kültüründe destan geleneğinin köprü ayaklarından biri sayılan Yaşar Kemal'in eserleri değerlendirilecek bu arada.

Ne de güzel seçilmiş bir konu!

Hatırlayacaksınız: Destan deyince, bir ulusun yaşayışını yakından ilgilendiren savaş, göç, vb. gibi tarih ve toplum olaylarının çerçevesi içinde, yiğitlik ve olağanüstülük üzerine kurulmuş çok uzun manzum öyküleri anlıyoruz. Epik şiire giren destan, insanların yarattıkları ilk sanat ürünlerinden biri.

Halkların seherinde yükseltilmiş ulu sesler!

En çok hoşuma giden yanları da şu, destanların: Biliyorsunuz, yazıya geçmeden önce, toplumun ortak düşüncüyle beslenerek, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp oluşan destan, düpedüz bir sosyal yaratışın ürünü; günün birinde, bir dâhi ozan bu malzemeye kendi kişiliğinin damgasını vurur; sosyal yaratışla bireysel yaratış iç içe geçer, ama okurken eseri, toplumun o derindeki soluğunu da içinizde duyar durursunuz hep.

Homeros'un *İlyada* ile *Odyseia*'sını okurken böyle olmadınız mı?

İlkçağ'ın başlıca şiir türlerinden biri olan destan, Yeniçağ'da yerini romana bırakmaya başlamış, Yakınçağ'da ise klasik destan türü ortadan kalkmıştır; nasıl ki, tiyatro alanında, İlkçağ'ın en gözde oyun türlerinden biri olan "tragedya", Yakınçağ'da yerini "dram"a terketmiş. Böyle değişe değişe sürer edebi ve sanatsal yaratış; bir güzelliği de orada.

Ama ne diyeceğiz: Destana kapalı mı çağımız?

Hayır! Biçim bakımından klasik destan yapısından ayrı, içerik bakımından ise mitoslar üzerine değil, gerçek olaylar ve gerçek kişiler üzerine kurulu eserler yüzyılımızda da yazıldı; sosyal coşku ve duyarlık konuları, başta da ulusal kurtuluş savaşlarıyla, toplu acılar, yıkılış ve dirilişler sürdükçe, olağanüstü durumlar yaşayan yığınların serüveni işlenip duracak.

Çağdaş destanın konusu budur!

Türk şiirinde öz ve biçim açısından klasik destandan ayrılan, ama epik niteliğiyle çağdaş destan örneği sayılabilecek ilk ürünleri *Şeyh Bedrettin Destanı* ve *Kuva-yı Milliye Destanı* ile vermiş olan Nazım Hikmet'i burada nasıl olur da hatırlamayız?

Sonra Fazıl Hüsnü Dağlarca'yı, Ceyhun Atuf Kansu'yu, Gülten Akin'ı.

Yaşar Kemal mi?

Onun kaleminden çıkan eserlerin tümü, Taner Timur'un yerinde deyişiyle, bir "dönüşümün destanı ve sosyolojisi"dir: Çukurova'dan başlayıp bütün yurda yayılan, kan, acı, gözyaşı ve yiğitlikle yoğrulmuş, yüzünü de ileriye doğru çevirmiş bir yürüyüşün destanı ve edebiyatın bilime öncülüğü. Büyük yazarın doğduğu yer olan Hemite köyünde, yarın, onuruna açılacak anıt, "Yaşar Kemal Anıtı", bu olağanüstü eseri simgeliyor.

Destansal bir anlamı vardır o anıtın...

